

‘Maak je nuttig’

• door Gerard Hoddenbagh

DAT KLINT UITDAGEND, VIND JE NIET? MIJN SCHOONMOEDER ZEI ALTIJD: ‘EERST HET NODIGE, VERVOLGENS HET NUTTIGE EN DAN HET AANGENAME’. ‘MAAK JE NUTTIG’ – DIE DRIE WOORDEN SPREKEN ONS WEL AAN. TOCH?

ACTIVITEITEN KUNNEN EEN WAARDEVOLLE ROL SPELEN IN HET DIENSTBAAR ZIJN VOOR GOD. TEGELIJKERTIJD KUNNEN ZE EEN SOORT VLUCHT WORDEN. DAT KAN EEN VALKUIL ZIJN. EEN MENS KAN, OM HET GEBREK AAN ONGANG MET DE LEVENDE GOD TE CAMOUFLEREN, VLUCHTEN IN HET ‘NUTTIG WILLEN ZIJN’. DAT IS HEEL HERKENBAAR, DENK IK.

Luther

Vroeger ging men het klooster in als ‘wijkplaats voor de ziel’, als een vlucht om het onrustige hart tot rust te brengen. Een citaat uit een boek over het leven van Luther is veelzeggend: ‘De 17de juli 1505 was achter de aankomende juridische student, Maarten Luther, de poort van het Augustijner klooster te Erfurt dichtgegaan. Een nieuwe wereld gaat open (...). Gedurende het proefjaar ging alles goed. “In het eerste kloosterjaar houdt de duivel zich altijd koest” zegt hij later. In ieder geval was het noviciaat (één jaar proeftijd in het klooster) voor hem een rustige tijd. Hij had vrede met dit leven, de vele godsdienstige oefeningen, het regelmatige deelnemen aan de gebedsuren in de kloosterkapel, het praktische werk. De tucht, de meditatie, de gemeenschap der broeders deden hem goed. Hij was overtuigd te gaan op de weg die de heiligen gebaad hadden en die hem in de hemel zou brengen. En toen de dag van de gelofte

kwam, was er niemand die bezwaar had. De novicenmeester¹ niet, noch de prior², de broeders niet en hijzelf allerminst (...). Met ongehoorlijke ernst heeft hij alle vroomheidsoefeningen uitgevoerd, welke de Middeleeuwse kerk de mens, die bezorgd was om zijn ziel, aanbod. Luther verstond het monnikendom nog geheel als refugium³ der ziel, wijkplaats ter verkrijging van het eeuwig heil⁴.

Inderdaad: Luther had zich nuttig gemaakt, maar... was het niet gebeurd in eigen kracht?

Gebeurt er vandaag ook niet veel, zonder dat men werkelijk vrede met God heeft? Is het niet van groot belang om eerst te leren rusten in het volbrachte werk van Gods Zoon en te putten uit de kracht van de Geest van God?

1 Een novice is iemand die voor de intrede in het klooster een proeftijd doormaakt. De novicemeester is de geestelijke leidsman.

2 Dit is de kloosteroverste.

3 Latijn, letterlijk een toevluchtsoord voor een individu, dier of plant.

4 Citaat uit: ‘Luther’, door Dr. W.J. Kooiman, blz. 9 en 11.

De kloof tussen weten en ervaren

O ja, het is goed mogelijk dat we vandaag meer weten dan Luther wist, maar blijkt die wetenschap ook uit ons dagelijks leven? Uit onze daden en de stress en onrust die we soms ervaren, blijkt wellicht dat we roomser zijn dan we denken. We moeten misschien 'afgeroomd' worden. Want kadaverdiscipline en werkheiligheid zijn niet het één en al. De 'dood van de oude mens' moet vooraf gegaan zijn aan een leven in de kracht van de Geest. Christus' leven, dood en opstanding heeft dat mogelijk gemaakt. Ons eigen 'ik' moet capituleren doordat we onszelf overgeven aan God. In de wetenschap dat we los van Christus niets zijn of, om het anders te zeggen: nergens goed voor zijn. We kunnen ons nuttig maken voor gebruik van de Meester. Dat is goed. Als we maar beseffen dat we niet met onze werken kunnen scoren bij God. We kunnen ons onrustig geweten daar ook niet mee sussen .

In de Bijbel vinden we een voorbeeld van iemand die tot God komt met de 'vrucht van de akker' (vgl. Gen. 4). Hij heet Kaïn en hij probeerde zich, net als Luther, nuttig te maken voor God. Maar al die arbeid voor God, van gezwoeg op het land tot en met zijn offer, bleek op het 'moment suprême' geen indruk te maken op God. Blijkbaar was er meer nodig voor een acceptatie van zijn offer. Iets wat buiten hem om ging. We noemen dat genade van God. En genade is 'gratis, om niet, onverdiend, iets wat een mens van boven toevalt'.

Eigen gerechtigheid

Als de apostel Paulus in Romeinen 12:1-8 spreekt over 'nuttig zijn', begint hij in het eerste vers eerst te spreken over de barmhartigheid van God. Hij doet een beroep op Gods genade. Hij zegt als het ware: voordat ik ga spreken over de gaven, namelijk over het nuttig zijn daarvan, wil ik jullie nog eens herinneren aan het evangelie. Dit evangelie heb ik jullie breed uitgelegd in de eerste 11 hoofdstukken. Lees ze nog >>

eens door en laat opnieuw tot je door-
dringen hoe groot Gods genade is. Je was
reddeloos verloren en tot niets goeds
in staat'. Paulus schrijft elders: 'Wat het
vlees bedenkt, is vijandschap tegen God, want
het onderwerpt zich niet aan de wet van God,
want het kan dat ook niet. En zij die in het
vlees zijn, kunnen God niet behagen (lees:
kunnen voor God niet nuttig zijn)' (Rm8:7,8).

In Rm10:2-4 staat over het godsdienstige,
ijverige vlees zelfs dit: 'Ik getuig van hen
- Israël of de godsdienstige mens (toevoeging
GWH) - dat zij ijver voor God hebben, maar
niet met verstand. Want daar zij Gods gerech-
tigheid niet kennen en hun eigen gerechtig-
heid trachten op te richten, hebben zij zich
aan de gerechtigheid van God niet onderwor-
pen. Want Christus is het einde van de wet tot
gerechtigheid voor ieder die gelooft.'

We zijn als nakomelingen van Adam,
geestelijk gezien, zo dood als een pier.
We worden door de wet van de zonde
en de dood voortdurend naar beneden
gezogen (vgl. Rom. 8:2). Net zo als de
zwaartekracht overal in de wereld werk-
zaam is, zijn deze wetten overal actief.
Het maakt niet uit waar een mens zich
bevindt. Of hij nu thuis of in een ander
land is, of in een drukke stad of in een
stil klooster.

De gerechtigheid die uit God is

We zijn krachteloos, goddeloos, zondig
en vijandig en niet in staat om tegen
de stroom van farizeïsme en zonde in
te zwemmen. Er moet een andere wet
werkzaam worden in ons leven, name-
lijk die van de Geest van het leven in
Christus Jezus (Rm8:4). Die wet treedt
pas in werking nadat we het doodvon-
nis van God over de oude mens hebben
horen uitspreken. Dan komen we tot het
besef dat we 'in Christus bevonden worden,

niet in het bezit van een eigen gerechtigheid
die uit de wet is, maar van die welke door het
geloof in Christus is, de gerechtigheid die uit
God is, gegrond op het geloof' (Fil. 3:9). Nog
een voorbeeld van uiterlijke vroomheid
en eigen innerlijke kracht, vinden we in
Paulus, die toen nog Saulus heette. Hij
was het 'beste jongetje van de klas' en
blonk uit in vroomheid en ijver. Over-
eenkomstig de wet was hij onberispelijk
(vgl. Fil. 3:4 e.v.). Hetzelfde gold in meer
of mindere mate voor Luther, Wesley en
vele anderen.

Welke risico's lopen wij?

Is het risico niet groot dat wij ons nut-
tig willen maken vanuit eigen kracht.
Dat kunnen overigens op zich goede
bezigheden zijn, waar niets mis mee
is. Ik denk daarbij aan goede zaken als
getuigen, bidden en vasten. Ook het
regelmatig bezoeken van conferenties,
samenkomsten of kerkdiensten, zijn op
zich genomen positieve dingen. Maar als
christenen al die plichten naleven als
een schuilplaats voor hun ziel, dan mis-
sen ze de kracht van het ware evangelie.
Dan rijst de vraag of ze ooit bevrijd zijn
van zonde en van het juk van zichzelf
(of door anderen!) opgelegde wetten. Een
andere mogelijkheid is dat ze wel weten
dat Christus vóór hen stierf, maar niet
dat Hij *in* hen woont en werkt. Ze zijn
weliswaar heel actief, maar missen de
kracht van de Heilige Geest. Ze maken
zich nuttig door eigen wilskracht of
door hun natuurlijke kwaliteiten.
Niets lijkt me zo verraderlijk als pseudo-
christelijke activiteit, als godsdienstige-
heid. Godsdienst zonder genade is zo
subtiel aanwezig dat een mens er zo
maar in vervalft. Dat is zelfs mogelijk
wanneer een mens de weg tot ware
vrijheid heeft leren kennen. Waarom?
Omdat we ons daarmee wel goed voelen.

De diepe leegheid van ons hart en leven,
blijven zonder de genade van God buiten
schot. Ons gemis aan innerlijke Geestes-
kracht en leven uit God, worden goed
gemaakt door goede werken.

Een mens kan geestelijke rust zoeken in
een gave. Bijvoorbeeld gaven als het spre-
ken in tongen, profetie, kennis, geloof
of solidariteit met de armen (1Ko13:1-3).
Een spectaculaire gave zou gemakkelijk
een surrogaat kunnen worden voor
Christus en de omgang met de levende
God.

Een mens kan ook geestelijke rust zoe-
ken in een talent. Daarbij denk ik aan
het maken van muziek, kunst of het
schrijven van teksten. Een test om na te
gaan waarin een mens zijn voldoening
vindt, is om zich af te vragen waarover
of over wie hij met mede-gelovigen
praat.

We kunnen op z'n minst op drie niveaus
met elkaar praten. We kunnen het heb-
ben over gewone alledaagse dingen, over
onze activiteiten voor de Heer, maar
ook over de omgang met de Vader en
de Zoon zélf in de kracht van de Geest.
We kunnen ons als mens de vraag stel-
len, wanneer we voor het laatst in stilte
hebben gebeden of wanneer we voor het
laatst 'in het heiligdom' zijn geweest.
Wanneer heb jij of ik voor het laatst
'Abba Vader' gezegd? Wat kunnen we
als gelovigen zeggen over onze ziel? Kan
de apostel Johannes tegen ons zeggen:
'Geliefde, ik wens dat het u in alles goed gaat
en dat u gezond bent, zoals het uw ziel goed
gaat?' (3Jh:2)

Overgave

De vraag die rest is, wat we vanuit Gods
genade wél aan goeds kunnen doen?
Als we dan geleerd hebben om in Chris-
tus te rusten en Hem te ervaren als de

kracht van ons leven, willen we ook in afhankelijkheid van Hem nuttig bezig zijn. Het Johannesevangelie zegt daar het volgende over: *'Zoals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf als zij niet in de wijnstok blijft, zo ook u niet, als u niet in Mij blijft. Ik ben de wijnstok, u de ranken; wie in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u helemaal niets doen'* (Jh15:4,5). De vraag die zich opdringt, is de volgende: wat moet ik nu doen én hoe doe ik dat? Het lijkt me van belang dat we eerst heel praktisch onze *'lichamen stellen tot een levende offerande, heilig, voor God welbehaaglijk'*. Dat houdt in dat we ons zonder reserve aan Hem geven en zeggen 'Hier ben ik, Heer!' Samenvattend: het leven van een christen begint met overgave (Rm12:1). Sterker: er is geen 'effectieve' gave zonder overgave! Pas dan komt een christen in de school van God. Men ontdekt dan dat hij of zij niet in het gareel van de wereld moet meelopen. Paulus schrijft daarover: *'...en wordt niet gelijkvormig aan deze wereld'* (12:2)

'Ik-gericht' of 'Christus-gericht'?

Het lijkt er wel op dat Gods manier van werken lijnrecht tegenover de wereldse manier van doen staat. We zijn zo gewend vanuit ons natuurlijk enthousiasme, onze natuurlijke aangeboren krachten en talenten te werken. Op zich is daar niets mis mee. Immers, de God die mij geschapen heeft, is dezelfde God die mij herschapen heeft. Hij wil mijn talenten ombuigen van 'ik-gericht' naar 'Christus-gericht. Maar we kunnen zo op onze eigen kwaliteiten varen dat we anderen minderwaardigheidsgevoelens kunnen bezorgen. Zo kunnen we God en onze medemensen danig in de weg staan. Een voorbeeld van geloof in eigen kracht en mogelijkheden, vinden we bij Petrus. Petrus beweerde: *'ook al zullen allen ten val komen, ik echter niet (...), al moest ik met U sterven, ik zal U geenszins verloochenen'* (Mk14:27-31). Niet lang daarna verloochende hij zijn Meester. Voor ons als christenen geldt: *'Als de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij alleen; maar als zij sterft, draagt zij veel vrucht. Wie zijn leven liefheeft, verliest het; en wie zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren tot het eeuwige leven'* (Jh12:24,25)

Begaafd en begrensd

In de omgang met de God van de genade worden we langzamerhand *'veranderd door de vernieuwing van ons denken, opdat we beproeven wat de goede, welbehaaglijke en volmaakte wil van God is'* (Rm12:2b). Daarna ontdekken we dat we niet alleen begaafd, maar ook begrensd zijn. Die menselijke be-

grenzing zien we terug in het volgende vers: *'Zoals God aan ieder een maat van geloof heeft toebedeeld'* (Rm12:3). We zijn een onderdeel van een geheel. Ik ben als gelovige niet het hele lichaam, maar ik ben een klein radertje in het geheel. Ik wil me nuttig maken met het talent dat ik heb en niet jaloers zijn op de ander. Ik wil me ook niet verheffen boven de ander. Alles wat we als gelovigen hebben, is ons gegeven. En dat: *'Naar de genade die ons gegeven is'* (Rm12:3). We mogen belijden dat wat we hebben, ontvangen is (vgl.1Ko4:7). Daar mogen we God voor danken en daarmee aan de slag gaan. Al doende leren we.

Volg je hart en deel je verlangen met anderen

Daarbij is het van groot belang dat iets wel ons 'ding' is. Anders houden we het niet vol. We moeten vermijden dat we proberen in de 'geestelijke schoenen' van anderen te lopen. Die zouden ons te groot of te klein kunnen zijn. We moeten onze eigen maat zoeken. De volgende voorbeelden wil ik noemen. Wanneer leiding geven niet jouw ding is, laat je dan leiden. Wanneer onderricht geven niet bij jou past, laat je dan onderrichten. Als je warm loopt voor iets, dan kan het betekenen dat God je in die richting wil sturen. Als je op het puntje van je stoel zit, wanneer er gepreekt wordt over zending of evangelisatie, dan kan het betekenen dat daar jouw gaven liggen. Breng je verlangen bij de Heer, maar praat er ook over met geestelijke, volwassen broeders en of zusters

Sta niet aan de kant

Ik zou je willen aanraden om je nuttig te maken in Gods Koninkrijk. Sta niet aan de kant om anderen te bekritisieren die hun hoofd boven het maaiveld uitsteken. De beste stuurlied staan aan wal. Speel mee in Gods team en leer met anderen samen te werken. Laat je vormen naar het beeld van de Meester. Dit zijn adviezen om je te bemoedigen. Want er is werk genoeg. De Bijbel zegt: *'De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinig; smeekt dan de Heer van de oogst dat Hij arbeiders in zijn oogst uitstuurt'* (Mt9:37,38). Ik wil graag besluiten met de woorden uit Mt20:6b: *'Waarom staat u hier de hele dag werkloos? Zij zeiden tot hem: Omdat niemand ons gehuurd heeft. Hij zei tot hen: Gaat ook u in de wijngaard'*.